

PEISAJ DE IARNĂ

(Portret sentimental al pictorului Iosif Keber)

MARIN COLȚAN

Soarele, stăpînul luminii și al vieții, a scăpat după orizontul unei zile de iarnă iar norii cerului îi mai cerșesc puțin din strălucirea însingerată pe care, apoi, timid, încearcă să o agațe de vîrfurile sălciilor și arinilor de pe marginea pîriiașului care străbate peisajul, de acoperișul puținelor case, sau, mai zgîrcit, o aruncă pe cîmpul acoperit de uniformul și, în același timp, atît de nuanțatul zăpezii. Tabloul impresionează și ne reține îndelung atenția. Privelिștea e redată artistic, încărcată de emoția care a cuprins pe pictor în momentul în care a admirat-o. Cu multă plăcere recunoaștem poezia peisajului românesc a cărui vrajă ne cuprinde și ne îndeamnă la reculegere. Surprinderea și interpretarea artistică a temei incită spațiul memoriei afective încît spiritul înțelege că după ramurile dese ale arborilor monumentali, în satul în care abia se întrezărește, viața curge liniar și monoton. Dimensiunile acestuia se ghicesc și dincolo de marginile tabloului. Astfel, dincolo de ce vedem intuim fumul care iese leneș de pe coșurile caselor, vitele în grajdurile lor rumegîndu-și ultimele resturi de nutreț, gospodinele care se grăbesc să pregătească cina pentru bărbații și copiii lor, și, ici-colo cite un lătrat de ciine, multiplicat de ecoul cîmpului, sau cite un cîrîit de cioară care-și caută grăbită adăpost peste noaptea geroasă care se anunță.

Totul e incremenit, sticlos. Totul e pace și liniște liturgică. Umbrele misterioase, care încet-încet cuprind totul, ne fac să simțim parcă insinuarea materială a înserării

care în curînd își va dezlega traista cu poveștile iernilor cu zăpezi mari, a gerurilor scrișnitoare și a spiridușilor nopților lungi de iarnă. Oare pe fundul pîriiașului, pe sub gheața groasă, mai curge vreun firicel de apă? Ramurile desfrunzite ale copacilor vor mai purta cîndva podoaba lor verde? Vîntul subțire, tăios, care se simte, sporind dante-lăria gerului, va mai lăsa cîndva locul unei vremi mai prietenoase?

Elocvența sentimentului unei seri aspre de iarnă este susținută de sinceritatea anecdoticului receptat de rețină, învăluit într-o poetică gamă de griuri reci, unde violaceul are rol de „primadonna” și îi dă o mișcare convergentă de totalizare melodică, tactilă, suculentă și sobră. Privind tabloul în unitatea sa, firescul ne îndeamnă să ne întrebăm dacă pe acest spațiu rustic zăpada a dorit să acopere totul sau acest tot, izbutit redat în notele sale esențiale, s-a retras intenționat aici și stă ascuns sub plapuma ei rece și în același timp călduroasă? Norii greoi doresc să stea îngrămădiți deasupra satului ancestral sau acest sat a căutat protecția plumburiului lor ca loc pentru a-și găsi liniștea înserării? Totul se dezvoltă riguros și complementar, reținut, fără elemente care să exalte. Totul e sentiment, poezie, simfonie coloristică pertinent strunită. Componentele preaplinului interior al artistului se relaționează sinergic, procurîndu-ne șansa unei satisfacții estetice în fața unui peisaj românesc, o convingătoare relevare, echivalență subliniată a realității imediate, un dialog sincer cu natura-mamă, care, prin forme și culori ne învață pe toți ce e frumosul și arta, cîtă armonie are și cît de bine se înfrățeste cu omul și cu truda sa, cu semnele pe care acesta le lasă în lume.

Peisajul, acest portret al naturii, temă de predilecție a picturii lui Keber, a redat cu multă artă și dragoste de natură încît avem impresia că îl receptăm prin toate simțurile. Tabloul impune prin întregul și unitatea sa, prin linia și pensulația sa densă și viguroasă, prin toate componentele sale, matematic orînduite, căruia nu i se mai poate adăuga sau scoate nimic fără riscul de a-i scădea din valoarea artistică. Structura operei, analiza sa, impune un acord al ac-

tului creator cu cel receptor. Aici viața nu se vede dar o simțim peste tot, după cum nici omul nu e prezent dar economia tabloului, impulsul său vital, tonic, ne determină să-i simțim plener prezența potențială. Îndelungatele căutări și decantări ale artistului au făcut ca în arta sa, prin puțin să ni se spună și să înțelegem mult. Trebuie să le numești Iosif Keber, să ai ochiul și sensibilitatea sa ca să etalezi atât de mult pe un spațiu atât de mic, să găsești atita măreție într-un banal peisaj de iarnă.

Iarna a fost pictată de artiști celebri, înserați de mult timp în paginile istoriei artelor. Savant și neîntrecut a fost picată și de prea-timpuriul nostru dispărut Ion Andreescu și de mulți alți pictori mai mari sau mai mărunți ai zilelor noastre. În dialog cu Keber, ca și prin arta peisajelor sale el dovedește cunoașterea demersului anterior, de la maestri olandezi ai secolului al XVII-lea și pînă la concepția clasică promovată de academiile de belle-arte europene pînă către sfîrșitul secolului al XIX-lea în pictarea peisajului. În decursul vieții sale harnicul pictor Keber a redat nenumărate peisaje. Și iarna a pictat-o de foarte multe ori. Dar, tot timpul, s-a străduit ca iernile sale, ca și alte subiecte, să fie unice, să nu aibă note comune cu înaintașii sau cu prezenții picturii. În travaliul său artistic am putea concluda că recunoaștem doar unele vagi ecouri ale artei bizantine tîrzii și, în același timp, și în aceeași proporție, se disting și receptări din demersul modern al artei, dar acest sumum a fost topit în creuzetul crezului său artistic, căruia îi caută expresia unor raporturi personale, originale. De aceea, cu foarte multă prudență trebuie să încercăm a găsi influențe în arta sa. Mai curînd putem spune că astfel de întreprindere e temerară, hazardantă și chiar forțată. Creația lui Keber este o demonstrație a faptului că munca obositoare și acumulările din decursul a mai multor decenii de creație plastică au dus la o cunoaștere profundă a mecanicii intime a firii, a datului concret. Cunoaște și lucrează în mai multe tehnici pe care le practică dezinvolt și sigur. Semnificația tabloului e condensată în construcția ansamblului, într-o pictură proprie, care ne solicită simțurile și capacitatea intelectuală. Fără a fi o artă a melanco-

liei, pictura sa, care fixează momente din viața omului, imortalizează colțuri din natură, portrete, naturi statice etc., toate acestea mijlocite de rigorile artei, îndeamnă la concentrare și meditație.

Cu toate că va împlini nouă decenii de viață, Iosif Keber prin ce și cum pictează este mereu tânăr, mereu angajat în creația plastică contemporană. Participările la expozițiile Cenaclului U.A.P. Tirgu-Jiu, în județ și în afara județului, personala din 1979, retrospectiva din 1982 organizată de Muzeul de artă din Craiova, cea de grafică din 1986 organizată la Muzeul județean Gorj, ca și activitatea sa zilnică de creație sînt tot atîtea argumente ale afirmației de mai sus. Tot ce pictează e înțelegere și redare artistică ce seamănă numai cu el, un retras prea mult și de prea demult în discreția sa, sub mantia modestiei sale înțelepte, în tăcerea și șlefuirea permanentă a desenului și culorii sale.

Fie ca ceasornicul ființei lui Iosif Keber să întîrzie cît mai mult și acest artist de talent și om de bine, decanul de vîrstă și în alte picturi gorjene să ne bucure cît mai mult ochii și cugetul cu arta și prietenia sa.